

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Tolonen, T, Nyqvist, A. & Marjamaa, M. (2023). Theseuksen 250 000. tallennus toukokuussa ja muuta ajankohtaista. Kreodi 2/2023. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023061254364>

PLEASE NOTE! This is an electronic self-archived version of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Tolonen, T, Nyqvist, A. & Marjamaa, M. (2023). Theseuksen 250 000. tallennus toukokuussa ja muuta ajankohtaista. Kreodi 2/2023. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023061254364>

Copyright: © 2023 by the authors and AMKIT-konsortio. Licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Theseuksen 250 000. tallennus toukokuussa ja muuta ajankohtaista

12.06.2023

PHOTO BY [RAUNAQ PATEL](#) ON [UNSPLASH](#)

Taas kerran kevään tallennusruuha alkaa olla takana ja on aika tarkastella kulunutta kevättä ja sen aikana tehtyjä tai ilmenneitä asioita. Opinnäytetöiden tallennuksessa on ollut huima kasvu tänä keväänä ja se on näkynyt myös käsittelyssä. Toisaalta myös katkot piinasivat kiireisintä tallennusaikaa.

Suomen suurin julkaisuarkisto Theseus jatkaa kasvamistaan: 250 000. tallennus tallennettiin 25.5.2023. Työ oli Turun ammattikorkeakoulun työ ja [käsitlee uusien teräksisten sairaalainstrumenttien käyttöönottoa](#).

Monista on varmasti tuntunut, että opinnäytetöitä suorastaan sataa käsiteltäväksi, ja tunne on aivan oikea. 1.5.–11.6. välisenä aikana on tehty yli 1000 opinnäytetyötallennusta (8159 -> 9232) enemmän kuin vuosi sitten vastaavana ajankohtana. Ehkä tässä nyt kerätään koronavuosien sataa.

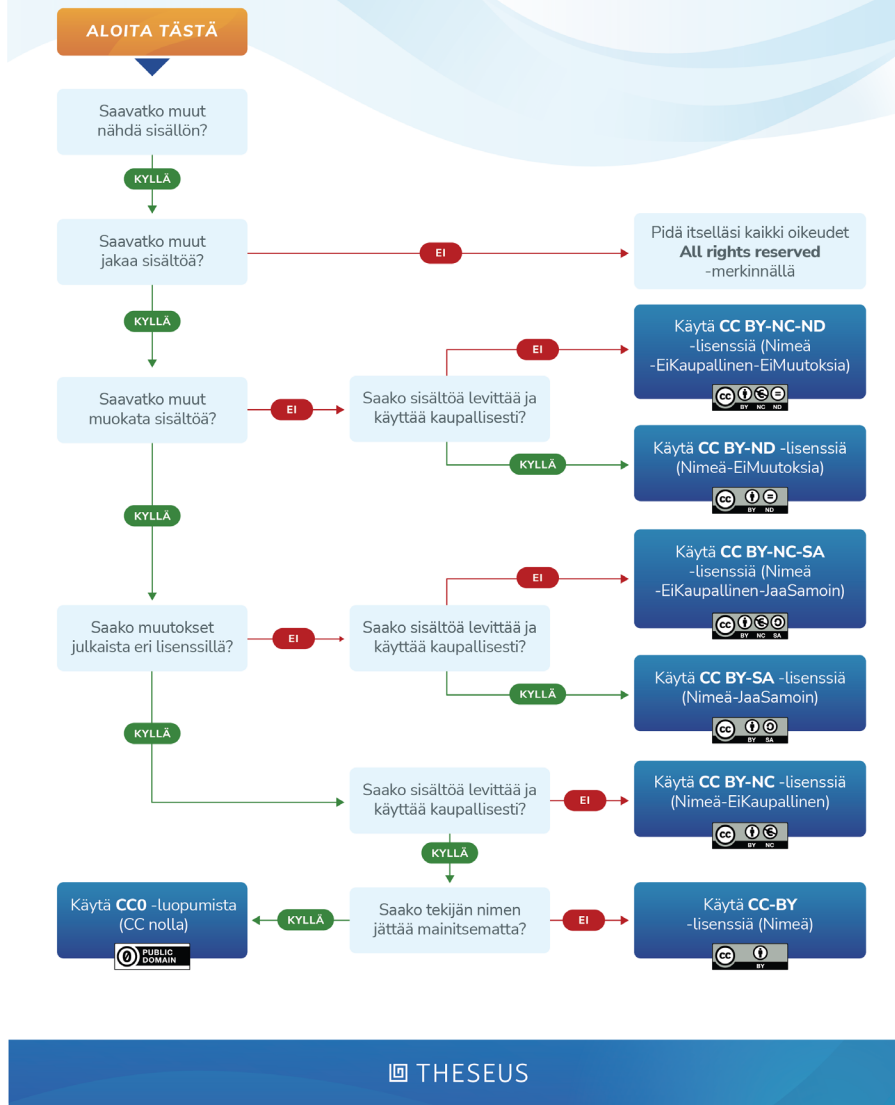
Theseus-markkinointimateriaalit ovat valmistuneet

Theseuksen markkinointia varten on julkaistu materiaaleja kaikkien amkien käyttöön. Materiaali on Theseuksen graafisen ilmeen tekijän Petra Boijen käsialaa ja se perustuu Theseuksen graafiseen ilmeeseen.

Paketti pitää sisällään seuraavaa:

- Theseus roll up kolmella kielellä sekä leikkuuvaroilla että ilman
- Creative Commons -valintakaavio kolmella kielellä

Materiaali on ladattavissa ja käytettävissä korkeakoulun omilla verkkosivuilla. Roll upin voi painattaa painotalossa. Materiaalia voi käyttää ja jatkojalostaa Creative Commons [lisenssin CC-BY-SA 4.0](#) -periaattein.

Kuva 2. Creative Commons -lisenssin valitseminen kaaviona. Kuva: Petra Boije.

Julkaisuarkistoista Finnaan nousevat käyttöoikeusmerkinnät

Aikaisemmin AMKIT-konsortion Finna-kehittämiskokouksissa ja tänä keväänä julkaisuarkistojen asiantuntijaryhmässä on noussut esille kysymys siitä, kuinka julkaisuarkistoista nousevat julkaisujen käyttöoikeusmerkinnät.

Seuraavat kolme kenttää nousevat julkaisuarkistoista Finnaan käyttöoikeusmerkinnöiksi:

- [dc.rights](#) tekijänoikeus-/käyttöoikeustiedot
- [dc.rights.copyright](#) muu selite pääsyoikeudesta

- [dc.rights.accessrights](#) tieto rajatusta pääsyoikeudesta.

Dc.rights-kenttä on kenttä tekijänoikeus-/käyttöoikeustietoja varten. Kansallisen metadastandardin mukaan tässä kentässä näytetään tallennetun julkaisun käyttöoikeudet/lisenssi ja sen mahdollinen versionumero. Theseuksessa dc.rights-kentässä on Creative Commons -lisenssi tai All rights reserved -merkintä. Tässä tiedot näytetään jo yleensä Finnan tietuesivulla kohdassa ”Aineiston käyttöoikeudet”. Kentän standardinmukaisille merkinnöille pyritään Finnassa näyttämään kuvake ja linkki ja ne tunnistetaan Finna-haun Käyttöoikeudet-rajaimessa.

Teknisesti Finna toimii tässä tällä hetkellä niin, että ensimmäinen löytyvä rights-kenttä poimitaan näkyville tietuesivulla ja se on yleensä dc.rights. Jos tätä pääkenttää ei ole, mutta löytyy muu rights-kenttä, sen tiedot saattavat näkyä tietuesivulla. Jatkossa olisi todennäköisesti hyvä tehdä eksaktimpi mappaus Finnassa eli niin, että tietuesivun kohtaan ”Aineiston käyttöoikeudet” poimittaisiin vain pääkenttä dc.rights eikä alakenttiä. Varsinkin nyt kun muita rights-kenttiä nostetaan esiin asianmukaisemmilla paikoilla, mistä lisää seuraavissa kohdissa.

dc.rights.copyright-kenttä eli muu selite pääsyoikeudesta, esimerkiksi kustantajan vaatima tekijänoikeustieto, ollaan juuri nostamassa esille Finnassa. Tämä tulee näkyville Finnan versiopäivityksessä 13.5. Osassa tietueista kentän merkinnät ovat näkyneet aikaisemminkin edellä mainitusta rights-kenttien nykyisestä käsittelystä johtuen, mutta nyt ne tulevat näkyviin systemaattisesti.

dc.rights.accessrights-kentän tiedot eli rajattu pääsyoikeustieto. Kansallisen metadastandardin mukaan kenttä sisältää pääsyoikeustiedon, jos pääsyä kuvailun kohteena olevaan tiedostoon on rajoitettu. Rajoitus voi perustua esimerkiksi autentikointiin, käytetyn koneen IP-osoitteeseen, maksullisuuteen tai muuhun vastaavaan rajaukseen. Theseuksessa tässä kentässä on tieto käyttörajatusta kokoelmasta: Rajattu käyttöoikeus / Restricted access / Tillgången är begränsad.

dc.rights.accessrights on myös tarpeen saada näkyville Finnan tietuesivulla, jotta käyttäjälle saadaan selvästi näkyviin, mikäli tiedosto ei ole avoimesti saatavilla ja monissa tapauksissa myös missä ja miten tieto on saatavilla (esim. korkeakoulun tunnuksilla tai tiloissa). Kenttä tulee todennäköisesti Finnan tietuesivulla näkyviin otsikolla ”Pääsy”, mikä olisi linjassa esim. MARC-tietueiden vastaavien tietojen kanssa. Tätä kenttää ei juuri ole käytetty finnoissa opinnäytetöiden käyttörajatun kokoelman pääsytietojen merkinnässä.

Äänikirja aineistolajina Finnassa ja julkaisuarkiston metadata

Finnassa on uutena aineistolajina äänikirja. Toistaiseksi ainoa julkaisuarkisto, jossa on tallennettu äänikirjoja Finnan äänikirja-aineistolajiin mappautuvalla tavalla on Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisuarkisto. Mappauksen käytetään `dc.type`-kentässä olevaa tietoa `fi=äänikirja|sv=ljudbok|en=audiobook`.

Theseuksessa julkaisujen mappaukset Finnan aineistolajeihin menevät `dc.type.okm`-kentän kautta jonka sisältö tulee OKM:n julkaisutiedonkeruussa käytetyistä julkaisutyypeistä. Nämä julkaisutyypit eivät sisällä äänikirjaa julkaisutyypinä. Theseuksessa `dc.type`-kentässä on vain tieto "publication", jota ei käytetä Finnan mappauksiin.

Finna on miettinyt Theseus-toimiston kanssa alustavasti erilaisia vaihtoehtoja äänikirjojen mappaukselle Finnan aineistolajiin. Esimerkiksi `dc.type.okm` kentästä tulevan julkaisutyypitiedon (äänikirjojen tapauksessa I1) yhdistäminen johonkin toisen kentän tietoon (esim. `dc.type` -kentän tietoon "äänikirja") aineistolajin näyttämässä ei näyttäisi onnistuvan. Myöskään Finnan ajatukset tietojen suodattamisen tavasta eivät ole DSpaceassa "normisettia".

Nopeita, järjestelmällisiä ratkaisuja ei siis ole tiedossa, ja kehittämiseen palataan syksymmällä. Mutta pienellä askartelulla `dc.type`-kenttää voisi käyttää halutessaan ilmeisesti jo nyt käyttä äänikirjojen parempaan näkyvyyteen ja löydettävyyteen sekä Theseuksessa että Finnassa. Jos tähän on kiinnostusta, niin ottakaa yhteyttä Theseus-toimistoon ja Finna-toimistoon.

Häiriöitä Theseuksen toiminnassa

Kevään ruuhka-aikaan on valitettavasti sisältynyt myös katkoja ja epävakaata toimintaa Theseuksen alustalla. Helatorstain jälkeisenä perjantaina Theseuksen sessioreplikoinnissa oli suuren liikenteen vuoksi häiriötä, jonka vuoksi opiskelijat saivat virheilmoituksia tallennusten onnistumisesta. Yhteydenottoja toimistoon tuli todella paljon, ja yleensä kun tilanne käytiin tarkastamassa, tallennus oli kuitenkin mennyt perille kirjaston pooliin. Replikointihäiriön vuoksi eivät käsittelijät myöskään saaneet viestejä kaikista tallennuksista, joten yllättäen käsiteltäviä töitä saattoikin olla ruuhkaksi asti. Valitettavasti virhetilanteesta johtuen osa opiskelijoista tallensi turhaan työnsä useampaan kertaan, joka taas työllisti kirjastoja, kun täytyi selvittää mikä tallennuksista on se joka julkaistaan Theseuksessa.

Pari viikkoa tuon jälkeen perjantaina 2.6. Kansalliskirjastossa siirrettiin URN-generaattori uudelle palvelimelle. Tästä aiheutui katko URNin generoimisessa tallennuslomakkeella ja jälleen viestitulva Theseus-toimistoon. Ajankohta oli todella harmillinen, koska tutkintotodistuksen hakemisen viimeinen ajankohta saattoi sattua juuri tuolle perjantaille. Olemme olleet asiasta yhteydessä Kansalliskirjastoon ja toivomme, että tällaista ei enää tulevaisuudessa tapahtuisi.

Theseus-viestien edelleenlähettäminen toimistolta muuttuu

Opiskelijoita tulee Theseus-toimistoon paljon viestejä, joissa pyydetään joko tekemään korjauksia työhön, vaihtamaan PDF-tiedosto tai poistamaan tallennus. Monet ovat myös kiinnostuneita käsittelyajoista ja viesteillään haluavat nopeuttaa omien töidensä käsittelyä. Nämä ovat kaikki asioita, joiden tekeminen on kunkin ammattikorkeakoulun prosesseista riippuvaisia ja siksi paikallisesti tehtäviä. Olemme tähän asti pyytäneet opiskelijoita itse ottamaan yhteyttä oman korkeakoulunsa kirjastoon, mutta nyt kokoamme amk-kirjastoista yhteysosoitteita, joihin voimme välittää opiskelijoilta tulleita viestejä suoraan ja kenties näin nopeuttaa ja helpottaa asian hoitumista.

Kirjoittajat

Tiina Tolonen

Informaatikko

Tiina Tolonen on informaatikko Tiedekirjasto Pegasuksessa, joka palvelee Oulun yliopistoa ja Oulun ammattikorkeakoulua.

[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Antti Nyqvist

tietoasiantuntija

Haaga-Helia

[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Minna Marjamaa

tietoasiantuntija

Laurea-ammattikorkeakoulu

[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Artikkelin tiedot

Kirjoittaja: Tiina Tolonen, Antti Nyqvist, Minna Marjamaa

Número: 2/2023 Tekoälynumero

URN: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023061254364>

Lisenssit

Tämä teos on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](#).